

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 295/2025-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ] zastúpeného LALINSKÝ ADVOKÁT s.r.o., Kálov 53/23-2, Žilina, proti rozsudku Okresného súdu Poprad č. k. 20Cpr/5/2021-206 z 11. februára 2022, rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 17CoPr/3/2023-214 z 25. januára 2024 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8CdoPr/11/2024 z 30. októbra 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkové okolnosti prípadu

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 28. januára 2025 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) č. k. 20Cpr/5/2021-206 z 11. februára 2022 (ďalej aj „napadnutý rozsudok okresného súdu“), rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 17CoPr/3/2023-214 z 25. januára 2024 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 8CdoPr/11/2024 z 30. októbra 2024 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“). Navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 20Cpr/5/2021 sa sťažovateľ podanou žalobou domáhal proti svojmu bývalému

zamestnávateľovi – spoločnosti GURLEX, s.r.o. (ďalej len „žalovaný“), vyplatenia cestovných náhrad.

3. Napadnutým rozsudkom (v poradí druhým, pozn.) okresný súd zastavil konanie o zaplatenie sumy 286,75 eur s príslušenstvom (I. výrok), v prevyšujúcej časti žalobu sťažovateľa zamietol (II. výrok) a žalovanému priznal proti sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3.1. Na základe vykonaného dokazovania mal preukázané, že sťažovateľ v zmysle pracovnej zmluvy z 31. marca 2013 pracoval ako obchodný manažér s miestom výkonu práce v sídle žalovaného. Súčasne sťažovateľ od 1. septembra 2013 pracoval ako projektový manažér v meste Libertów v Poľsku pre zamestnávateľa GURLEX GROUP PL Sp. z o.o. Zo žiadneho vykonaného dôkazu okresný súd nezistil, že by bol sťažovateľ žalovaným vyslaný na pracovnú či zahraničnú pracovnú cestu, že by túto cestu absolvoval a že by po jej ukončení predložil vyúčtovanie. K tejto povinnosti ho viazala pracovná zmluva, ale sám sťažovateľ pred prvoinštančným súdom potvrdil, že takéto doklady existovať nemôžu, pretože sám si túto povinnosť neplnil. Pokyn na vyslanie na pracovnú cestu nebol písomne vydaný. Sťažovateľ v konaní svoj nárok presne nešpecifikoval, neuviedol, akú sumu si uplatňuje ako náhradu cestovného stravného, či náhradu výdavkov za pohonné látky a iné výdavky. Na preukázanie svojich tvrdení nenavrhol žiadne dôkazy. V zmysle pokynov zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu okresný súd doplnil dokazovanie vo vzťahu k záznamom týkajúcim sa čerpania pohonných hmôt z palivovej karty. Väčšina záznamov pri použití palivovej karty bola vykonaná na území Poľska, ako aj v mieste bydliska sťažovateľa, ktorý vykonával prácu aj v Poľsku ako zamestnanec poľskej spoločnosti a služobné motorové vozidlo používal aj na súkromné účely. Sťažovateľ síce prvoinštančnému súdu predložil poverenia na vykonanie pracovnej cesty, ktoré však podľa zistenia okresného súdu boli vypracované dodatočne externou spoločnosťou a neboli podpísané zamestnávateľom ani sťažovateľom. Okresný súd poukázal na skutočnosť, že sťažovateľ mal uzatvorenú ďalšiu pracovnú zmluvu so spoločnou GURLEX GROUP PL Sp. z o.o., ktorá je však samostatným subjektom odlišným od žalovaného.

4. O odvolaní sťažovateľa krajský súd rozhodol napadnutým rozsudkom, ktorým potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) rozsudok okresného súdu v napadnutých výrokoch o zamietnutí žaloby a o trovách konania. Uviedol, že bolo bez akýchkoľvek pochybností preukázané, že sťažovateľ mal uzatvorené súbežne dva pracovné pomery, jeden pracovný pomer so žalovaným na území Slovenskej republiky a druhý pracovný pomer so spoločnosťou GURLEX GROUP PL Sp. z o.o., ktorá mala aktivity na území Poľska. Išlo teda o dva pracovné pomery u dvoch samostatných subjektov. Napriek tomu, že v priebehu konania sťažovateľ tvrdil, že o svojich služobných cestách má dostatočnú evidenciu, túto v konaní nepredložil. Okresnému súdu predložil len vyúčtovania pracovných ciest, ktoré však boli vykonané až v priebehu konania externou firmou a nikdy neboli predložené žalovanému ako zamestnávateľovi. Teda uplatnenie nároku na náhradu cestovného a ďalších výdavkov v súvislosti so služobnou cestou si sťažovateľ u žalovaného ani len neuplatnil. Nebolo preukázané, že by žalovaný zo služobnej cesty dostal od sťažovateľa akúkoľvek správu o činnosti v zahraničí. Rovnako ani výsluchy svedkov sťažovateľom tvrdené okolnosti nepotvrdili.

5. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovateľ podal dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodil z § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. f) CSP.

6.1. K uplatnenému dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšší súd uviedol, že sťažovateľ nevymedzil žiadnu právnu otázku, od ktorej podľa neho záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a táto právna otázka nevyplývala ani z obsahu jeho dovolania. Všetky sťažovateľom uplatnené námietky preto dovolací súd subsumoval pod dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

6.2. Namietanú vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP sťažovateľ videl v nesprávne zistenom skutkovom stave, nevysporiadani sa s podstatnými otázkami a v nevyvíjaní aktivity súdom na odstránenie rozporov napriek tomu, že išlo o pracovnoprávny spor, teda spor s ochranou slabšej strany. Zo skutkového stavu ustáleného prvostupňovým a odvolacím súdom bolo podľa najvyššieho súdu preukázané, že sťažovateľ neunesol dôkazné bremeno týkajúce sa jeho uplatneného nároku. Podľa názoru najvyššieho súdu splňal rozsudok odvolacieho súdu náležitosti odôvodnenia vyplývajúce z § 220 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 2 CSP a reagoval na všetky námietky nastolené sťažovateľom. K jednotlivým dovolacím námietkam sťažovateľa odkázal na konkrétne pasáže rozsudku odvolacieho súdu, ktorý sa s nimi náležite vysporiadal.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti po opise podstaty sporu vo vzťahu k napadnutým rozhodnutiam namieta:

a) ich nedostatočné odôvodnenia, keďže konajúce súdy sa nevysporiadali s dôkazmi (používanie palivovej karty, poskytovanie pracovných nástrojov, atď.), ktoré preukazovali vyslanie sťažovateľa na pracovnú cestu. Súčasne sa súdy nevyvetlili, z akých dôvodov nebolo možné uplatniť ustanovenia zákona č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách v znení neskorších predpisov, ktoré umožňujú priznať nárok na cestovné náhrady aj v prípade absencie písomného vyslania, ak zamestnávateľ svojim konaním uzná pracovnú cestu. Záver súdov, že práca sťažovateľa v Poľsku bola len plnením pracovných povinností pre poľského zamestnávateľa, je v priamom rozpore s vykonanými dôkazmi. Konajúce súdy súčasne nezohľadnili, že povinnosť vykonávať pracovné cesty vyplývala sťažovateľovi už zo samotnej pracovnej zmluvy. Vysielanie sťažovateľa na pracovné cesty pritom potvrdili aj svedecké výpovede;

b) súdy nezohľadnili, že v danom prípade išlo o individuálny pracovnoprávny spor, teda spor s ochranou slabšej strany, a napriek tomu od neho požadovali nadmernú aktivitu pri preukazovaní uplatneného nároku, čo je v rozpore so zásadami spravodlivého procesu. Sťažovateľ nemohol predložiť písomné doklady o pracovných cestách, pretože žalovaný mu ich nevydal a odmietal s ním komunikovať. Napriek tomu konajúce súdy tento aspekt ignorovali;

c) nepreskúmateľnosť napadnutých rozhodnutí, keďže konajúce súdy nedostatočne odôvodnili, z akého dôvodu považovali skutkový stav za preukázaný, hoci vykonané dôkazy (napr. palivová karta) naznačovali opak, a nevysporiadali sa ani so stanoviskom inšpektorátu práce, ktoré podporovalo tvrdenia sťažovateľa.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K napadnutému rozsudku okresného súdu a rozsudku krajského súdu:

8. V súvislosti s porušením označených práv napadnutými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity, podľa ktorého ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže (mohol) domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto ústavnú sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07, IV. ÚS 8/2022).

9. Z ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ podal proti rozsudku súdu prvej inštancie odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom. Ústavný súd preto konštatuje absenciu svojej právomoci na preskúmanie napadnutého rozsudku okresného súdu.

10. Obdobne ústavný súd vyhodnotil aj tú časť ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti napadnutému rozsudku krajského súdu. V sťažnostnej argumentácii (významne sa prekrývajúcej s tou, ktorú sťažovateľ uplatnil v podanom dovolaní) vo vzťahu k rozsudku odvolacieho súdu identifikoval námietku absencie riadneho a presvedčivého odôvodnenia, čo zakladá podľa sťažovateľa jeho nepreskúmateľnosť, a súčasne námietku nesprávne vyhodnoteného skutkového stavu. Identické námietky pritom sťažovateľ uplatnil aj v podanom dovolaní, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 CSP. Keďže v rámci uplatnenej dovolacej právomoci sa najvyšší súd sťažovateľom uplatnenými dovolacími námietkami (totožnými s tými, ktoré predostiera v ústavnej sťažnosti) zaoberal, je vylúčená právomoc ústavného súdu aj vo vzťahu k tej časti ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti napadnutému rozsudku odvolacieho súdu (obdobne IV. ÚS 468/2018, IV. ÚS 245/2022). Iné námietky neuplatniteľné v mimoriadnom opravnom prostriedku sťažovateľ v ústavnej sťažnosti neidentifikoval, resp. nemožnosť obrátiť sa s takýmto druhom námietky na dovolací súd ani netvrdil (pozri napr. IV. ÚS 398/2022, IV. ÚS 404/2022).

11. Uplatňujúc princíp subsidiarity, ústavný súd odmietol túto časť ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti napadnutým rozsudkom okresného súdu a krajského súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu:

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 36 ods. 1 listiny), základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo dovolanie sťažovateľa odmietnuté pre jeho neprípustnosť.

13. Ústavný súd síce stabilne judikuje, že plne rešpektuje rozhodovací priestor najvyššieho súdu vrátane jeho kompetencie ústavne konformným spôsobom vymedziť si prípustnosť a spôsob rozhodovania o dovolaní (II. ÚS 398/08, I. ÚS 18/2020), no len pokiaľ neprekročí ústavné

štandardy (I. ÚS 17/01). Konanie o mimoriadnych opravných prostriedkoch nie je vyňaté z rámca ústavnoprávnych princípov, preto ústavný súd musí dbať na to, aby boli dodržané záruky spravodlivého procesu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby interpretácia prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov nebola svojvoľná ani formalistická a aby bola čo najústálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

14. Ústavný súd sa preto s prihliadnutím na svoje postavenie ochrancu ústavnosti zameral pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti na posúdenie, či rozhodnutie o dovolaní sťažovateľa zo strany najvyššieho súdu nevybočilo z mantinelov ústavne konformného posúdenia jeho vlastnej právomoci.

15. Po dôkladnom preskúmaní obsahu napadnutého uznesenia však pochybenie ústavnoprávnej intenzity v posudzovanom prípade ústavný súd neidentifikoval.

16. Sťažovateľ v rámci predostretej sťažostnej argumentácie brojí predovšetkým proti zistenému skutkovému stavu, ktorý považuje za nedostatočný, a konajúcim súdom vytýka, že napriek charakteru predmetného sporu nevykonali všetky potrebné dôkazy a vyžadovali od neho neprimeranú aktivitu pri preukazovaní žalobou uplatneného nároku, čo je v rozpore s § 319 CSP.

17. Z obsahu predložených rozhodnutí je zrejmé, že žaloba sťažovateľa o vyplatenie cestovných náhrad bola zamietnutá na tom základe, že sťažovateľ neunesol dôkazné bremeno a svoj nárok ani po doplnení dokazovania nepreukázal. V konaní totiž nebola preukázaná existencia písomného pokynu žalovaného na vykonanie pracovnej cesty, rovnako ani existencia vyúčtovaní pracovných ciest okrem tých, ktoré sťažovateľ predložil v rámci konania a ktoré boli podľa zistení súdov vyhotovené dodatočne externou spoločnosťou, pričom tieto neobsahovali podpisy sporových strán ani ďalšie potrebné údaje. V intenciách zrušujúceho uznesenia krajského súdu pritom súd prvej inštancie vykonal aj ďalšie dôkazy – záznamy o čerpaní pohonných hmôt z palivovej karty a konštatoval, že väčšina záznamov bola vykonaná na území Poľska, ako aj v mieste bydliska sťažovateľa, ktorý motorové vozidlo používal aj na súkromné účely (bod 40 napadnutého rozsudku okresného súdu). Nie je preto možné prisvedčiť tvrdeniu sťažovateľa, že súdy sa nevysporiadali, resp. nedostatočne sa vysporiadali s vykonanými dôkazmi, ktoré podľa sťažovateľa mali preukazovať jeho vysielanie na pracovné cesty. Konajúce súdy v súvislosti s uplatneným nárokom akcentovali existenciu dvoch samostatných pracovných pomerov sťažovateľa, ktorý mal pracovnú zmluvu uzavretú so žalovaným, ako aj so spoločnosťou GURLEX GROUP PL Sp. z o.o. so sídlom v Poľsku. Uzavreli tak, že pokiaľ sťažovateľ vykonával aktivity na území Poľska, vykonával ich pre danú obchodnú spoločnosť na základe samostatnej pracovnej zmluvy, preto mu za tejto situácie nárok na cestovné náhrady proti žalovanému nevznikol. Z uvedeného teda vyplýva, že súd prvej inštancie, ako aj odvolací súd považovali vykonané dokazovanie za dostatočné pre vydanie rozhodnutia o žalobe sťažovateľa, keďže v konaní boli vypočutí všetci navrhnutí svedkovia a zabezpečené všetky listinné dôkazy, ktoré pripadali do úvahy, s výnimkou tých, ktorých existenciu strany samy vylúčili.

18. Vo vzťahu k námietke sťažovateľa, že súdy napriek povahe sporu (§ 316 CSP) od neho vyžadovali nadmernú aktivitu pri dokazovaní, a teda postupovali v rozpore s § 319 CSP, ústavný súd uvádza, že aplikácii § 319 CSP predchádza úvaha súdu smerujúca k zodpovedaniu otázky, či je takýto procesný postup nevyhnutný pre vydanie rozhodnutia vo veci samej. Je zrejmé,

že ak súdu postačia na rozhodnutie vo veci samej tvrdenia strán individuálneho pracovnoprávneho sporu a dôkazy získané z dôkazných prostriedkov predložených stranami, súd nebude obstarávať ďalšie dôkazné prostriedky, ale rozhodne na základe takto zisteného skutkového stavu veci.

19. Napriek tomu, že Civilný sporový poriadok zvyšuje procesnú zodpovednosť strán v dokazovaní a obmedzuje aktivitu súdu pri navrhovaní a vykonávaní dôkazov, neznamená to, že sudca sa stáva pasívnym arbitrom, ktorý je pri zisťovaní skutkového stavu odkázaný na tvrdenia a dôkazné návrhy strán. Nový civilný sporový proces sa hlási k sociálnej koncepcii civilného procesu, ktorá sa prejavuje v tom, že prejednacía zásada sa prelamuje a súdu je umožnené viesť konanie materiálne. Civilný sporový poriadok dáva súdu oprávnenie požadovať doplňujúce informácie a ukládanie povinností stranám na účel zistenia týchto informácií. Ide o nástroje, ktoré majú súdu zabezpečiť dostatočné, určité a zrozumiteľné a najmä včasné informácie o skutkovom stave, t. j. „kvalitný podklad“ na dokazovanie. Na jeho tvorbe sa má podieľať najmä účastník (§ 132, § 136, § 149, § 150 ods. 1, § 151, § 167) a v istej miere môže do tohto procesu vstúpiť aj súd (§ 150 ods. 2, § 181 ods. 2 – 4). Tieto práva a povinnosti strán a súdu sledujú jediný cieľ – zistiť skutkový stav, zefektívniť dokazovanie a rozhodnúť v primeranom čase a spravodlivo. Z myšlienky sociálnej koncepcie civilného procesu vychádza materiálny korektív prejednacej zásady, ktorý však nemôže nahrádzať procesnú aktivitu strán a ich povinnosť tvrdiť. Posúdenie otázky, ktorá strana sporu je povinná tvrdiť a aký je obsah jej povinnosti tvrdiť, teda kto a aké tvrdenia má uviesť, sa odvíja od hmotného práva. Platí, že strana sporu je povinná tvrdiť skutočnosti, ktoré sú na základe hmotného práva spôsobilé privediť jej úspech v spore. Predmetom skutkových tvrdení sú právne skutočnosti, teda skutočnosti označené určitou právnou normou v jej hypotéze (v skutkovej podstate).

20. Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že ak je skutkový stav správne a dostatočne ustálený, nie je ani v prípade sporov s ochranou slabšej strany dôvod na aktivitu súdu spočívajúcu vo vyhľadávaní ďalších dôkazov, ktoré by súdny spor nielen predĺžili, ale by spôsobili aj jeho nehospodárnosť a nemali by v kontexte s ostatnými dôkazmi tendenciu zvrátiť výsledok sporu (obdobne IV. ÚS 120/2025). Ak preto najvyšší súd, akcentujúc jeho viazanosť skutkovým stavom zisteným odvolacím súdom (§ 442 CSP), uzavrel, že sťažovateľ neopodstatnene namietal existenciu vady zmätočnosti a svojou dovolacou argumentáciou v podstate iba spochybňoval závery súdov nižšej inštancie, ktoré sa náležite zaoberali všetkými jeho námietkami, ústavný súd nevidí v týchto prijatých záveroch žiaden exces, ktorý by odôvodňoval uplatnenie jeho kasačnej právomoci.

21. Z dôvodov napadnutého uznesenia sa ústavný súd presvedčil, že dovolací súd reagoval v potrebnom rozsahu na všetky podstatné námietky sťažovateľa, ktorými odôvodňoval porušenie jeho práva na spravodlivý súdny proces (body 22 až 29 napadnutého uznesenia). Podľa názoru ústavného súdu sa teda najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s uplatnenou argumentáciou sťažovateľa a jeho rozhodnutie nie je možné hodnotiť ako nedostatočne odôvodnené, tak ako to tvrdí sťažovateľ v ústavnej sťažnosti.

22. Na základe uvedeného ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vo väzbe na obsah sťažnostnej argumentácie konštatuje, že toto nie je spôsobilé relevantným spôsobom zasiahnuť do základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 36 ods. 1 listiny) a podľa čl. 47 ods. 3 ústavy ani do jeho práva podľa čl. 6 ods. 1

dohovoru. Vychádzajúc z uvedeného, preto odmietol aj túto časť ústavnej sťažnosti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

23. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. júna 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu